

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (2540 : 20) มาตรา 81 กล่าวว่า รัฐต้องจัดการศึกษา อบรม และสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมชาติ รัฐต้องปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

การพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา นับเป็นความสำเร็จที่น่าพอใจเพียงระดับหนึ่ง โดยเฉพาะในด้านปริมาณ ขณะเดียวกันยังมีปัญหาที่สั่งสมเอาไว้อีกมากมาย เช่น ด้านคุณภาพและการจัดการ บทบาทของการศึกษาในปัจจุบันได้มีความสำคัญยิ่งขึ้นด้วย เพราะมีปัจจัยและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่ท้าทายสังคมไทย การศึกษาจึงต้องเป็นกระบวนการเพื่อเตรียมให้คนไทย สังคมไทยก้าวไปสู่ยุคใหม่อย่างมั่นคงและ รู้เท่าทันโลก ความพึงพอใจเพียงแค่ความสำเร็จในผลของการจัดการศึกษา ที่ผ่านมาหรือการแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ย่อมไม่เป็นการเพียงพอ การพัฒนาการศึกษาจึงต้องวิเคราะห์กระแสของโลกาภิวัตน์และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่จะปฏิสัมพันธ์กับการศึกษาในแง่ของตัวเหตุและผลกระทบที่ได้รับ ควบคู่ไปกับการพิจารณาแก้ไขปัญหาอุปสรรคข้อขัดข้องต่างๆ (กรมสามัญศึกษา, 2541 : 160) ทั้งนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) ได้กล่าวและเน้นย้ำถึงการพัฒนาระบบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยกำหนดให้คนเป็นศูนย์กลางหรือจุดหมายหลักของการพัฒนา ให้คนเป็นคนที่มีความคิดกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี ส่งผลให้ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติ สภาพแวดล้อมยั่งยืน (สมนึก นนธิจันทร์, 2539 : ความนำ)

ภารกิจจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรของประเทศให้มีความรู้ความสามารถ

พื้นฐาน มีค่านิยมที่ดี เป็นพลเมืองดี รักภูมิใจในความเป็นชาติไทย ยึดมั่นในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ผลการศึกษาเป็นการรวมคนไทยทั้งประเทศให้มีเอกภาพและคงความเป็นชาติไทยไว้ทั้งอดีต ปัจจุบันและอนาคต จึงได้กำหนดกรอบทิศทางทางการพัฒนาการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) และแนวนโยบายของรัฐและกระทรวงศึกษาธิการเป็นแผนพัฒนาการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) โดยในส่วนของนโยบายและเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบบริหารได้กำหนดไว้ดังนี้คือ พัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานตามภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพ สรรหาบุคลากรในวิชาที่ขาดแคลนให้เพียงพอ พัฒนากุศลกรทุกประเภท ทุกระดับ ให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ จิตสำนึก อุทิศการณ และวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลในการปฏิบัติงาน สนับสนุนการจัดสวัสดิการ สวัสดิภาพ และสิทธิประโยชน์ของบุคคลทุกประเภท เพื่อสร้างขวัญกำลังใจ ความภาคภูมิใจ ให้บุคลากรเกิดความสุขในการทำงาน โดยเน้นการดำเนินงานในรูปแบบที่หลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรอย่างทั่วถึง และจากสรุปสาระสำคัญผลการจัดทำแผนการอัตรากำลัง 3 ปี (พ.ศ. 2540-2542) รอบที่ 4 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า ควรปรับปรุงการกำหนดบทบาท ขอบข่ายหน้าที่และความรับผิดชอบ และโครงสร้างการแบ่งงานของหน่วยงานในระดับต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานที่ต้องอยู่ในส่วนกลางและสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคให้ถูกต้องเหมาะสม ชัดเจน โดยเน้นการพัฒนาหน่วยงานในระดับจังหวัดและอำเภอ ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติพื้นที่ติดต่อกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดโดยตรง ทั้งในส่วนของพัฒนาการจัดการศึกษาตามแผนงานและโครงการ การพัฒนาระบบบริหาร การบริหารงานบุคคลและการพัฒนาบุคคล การบริหารงานการเงิน บัญชี และพัสดุ การส่งเสริมและการสนับสนุน การงานวิชาการ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ รวมทั้งการเป็นหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องให้สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ มีบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ และโครงสร้างการแบ่งงานที่ชัดเจน เน้นปรับบทบาทของหน่วยงานในส่วนกลาง มีบทบาทด้านการเสนอและนโยบายแผนงาน โครงการ ให้คำปรึกษา แนะนำ และติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องโดยใช้แผนเป็นหลัก (Process Approach) สามารถดำเนินงานจัดการศึกษาในความรับผิดชอบได้อย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพยิ่ง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 9)

โรงเรียนประถมศึกษาเป็นหน่วยงานที่สำคัญ เพราะเป็นหน่วยปฏิบัติที่จะตอบสนองนโยบายให้บรรลุเป้าหมายตามภารกิจหลักของโรงเรียน คือ การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร นั่นคือ คุณภาพทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกกลุ่มประสบการณ์ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และมีสุขภาพอนามัยที่ดี (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541. ก : 94) ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษามีหลายอย่าง เช่น ระบบบริหาร ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครองนักเรียน วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ฯลฯ แต่ผู้บริหารโรงเรียน เป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการบริหารโรงเรียน การที่ผู้บริหารโรงเรียนจะสามารถบริหารงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ มากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะ ความรู้ความสามารถ ตลอดจนทักษะบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนในอันที่จะเข้าใจบทบาทหน้าที่ ขอบเขตเกี่ยวกับงานบริหารโรงเรียนของตัวผู้บริหารคนเดิวนั้น ผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงาน คือ ผู้บริหารที่มีคุณลักษณะที่ดี มีคุณธรรม มีความรู้และทักษะความสามารถในการบริหารเป็นอย่างดี มีคุณลักษณะที่ดีทางสังคมตามระดับตำแหน่งหน้าที่และภาระความรับผิดชอบหรือปริมาณงานเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2532 : 11)

เซอร์จิอิวานนี (Sergiovanni, 1991) อธิบายว่า โรงเรียนที่ดีมีคุณภาพทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและคุณภาพสำคัญที่เข้าไปสู่การเป็นโรงเรียนดีมีคุณภาพนั้น มาจากคุณภาพของผู้บริหารโรงเรียน และยังคงกล่าวเพิ่มเติม อีกว่า ครูใหญ่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของโรงเรียน แสดงว่าโรงเรียนจะดีมีคุณภาพหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของผู้บริหารโรงเรียน คือ “ความเข้าใจในเรื่องคุณภาพโรงเรียน” ว่าอย่างไรคือคุณภาพโรงเรียน เพื่อให้เกิดความกระฉ่งชัดและเข้าใจตรงกันในบรรดาผู้บริหารโรงเรียนเพราะพฤติกรรมกรรมการบริหารโรงเรียนนั้นมีผลกระทบโดยตรงต่อชีวิตของนักเรียนและบุคลากรทุกคนในโรงเรียน (สงบ ประเสริฐพันธ์. 2543 : 79)

ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องยึด เป้าหมาย คือ คุณภาพการศึกษาของนักเรียนเป็นหลัก ซึ่งจะต้องมีการวางแผนการดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ การนิเทศ ติดตาม กำกับ และประเมินผลทุกขั้นตอนอย่างสม่ำเสมอ ประกอบกับผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีคุณธรรม จริยธรรม มีความเป็นผู้นำที่ดีและรู้จักใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงาน มีความรู้และทักษะในการบริหารงานเป็นอย่างดี ทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการบริหารงาน ได้แก่ ทักษะความคิดรวบยอดของหน่วยงาน

ทักษะทางด้านเทคนิควิธี และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารต้องมีทักษะด้านใดมาอย่างน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับระดับความรับผิดชอบตามตำแหน่งหน้าที่และปริมาณงานเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2531 ก : 4) และจากการวิจัยของ โสภณ ชินคำ (2536 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 7 พบว่าโดยส่วนรวม มีระดับความคิดเห็นต่อทักษะทั้ง 3 ด้านคือ ทักษะด้านความคิดรวบยอดด้านเทคนิควิธี และด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก โดยทักษะที่ครูผู้สอนมีความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านเทคนิควิธี รองลงมา คือ ทักษะด้านมนโคติ และทักษะด้านบุคคล ตามลำดับ เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ อัจฉรา ณ ลำพูน (2536 : 69) ที่พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อทักษะการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนอนุบาล มีทักษะในการปฏิบัติงานทุกด้าน อยู่ในระดับมาก

จากการพัฒนาผู้บริหาร โรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานการบริหารโรงเรียน ทั้ง 6 งาน คือ งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานธุรการ การเงิน และพัสดุ งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้เน้นให้ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการบริหารความมีคุณธรรม และทักษะในการบริหารงานทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความคิดรวบยอดด้านเทคนิควิธี และด้านมนุษยสัมพันธ์ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2531 : 18)

การขอกำหนดตำแหน่งให้สูงขึ้นของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกหนึ่งที่พัฒนาระบบการบริหารงานและยกระดับมาตรฐานการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ในการกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาปรับปรุงกำหนดตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ให้เป็นตำแหน่งสูงขึ้นกรณีปกติ ก.ค. ได้กำหนดองค์ประกอบสำหรับการพิจารณาไว้ 3 ด้าน คือ ด้านปริมาณงาน ด้านคุณภาพของงานและด้านสภาพที่ตั้ง แต่ที่สำคัญที่สุดคือในเรื่องของจำนวน นักเรียน โรงเรียนจำเป็นต้องมีนักเรียนตามเกณฑ์ก่อนจึงจะพิจารณาในเรื่องอื่นๆ ในปี 2523 โรงเรียนที่จะขอปรับปรุงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนได้ต้องมีนักเรียนไม่ต่ำกว่า 1,201 คน ต่อมาเมื่อปี 2532 ได้ลดจำนวนนักเรียนเป็น 900 คน และในปี 2535 ได้ลดจำนวนนักเรียนเหลือเพียง 540 คน

ต่อมาเมื่อปีงบประมาณ 2540 ก.ค. พิจารณาเห็นว่าเพื่อเป็นการส่งเสริมข้าราชการครู ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์

การปรับปรุงกำหนดตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาเพิ่มเติมจากเกณฑ์ปกติ รวม 4 เกณฑ์ คือ เกณฑ์สำหรับโรงเรียนในพื้นที่กั้นดาร เกณฑ์สำหรับโรงเรียนในพื้นที่เสี่ยงภัย เกณฑ์สำหรับโรงเรียนในพื้นที่ที่มีการคมนาคมไม่สะดวก และเกณฑ์สำหรับโรงเรียนที่มีความยุ่งยากลำบากในการจัดการศึกษาโดยไม่กำหนดจำนวนนักเรียนขั้นต่ำเหมือนเกณฑ์ปกติ

แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการช่วยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถขั้น และตั้งใจในการบริหารสถานศึกษาได้มี โอกาสก้าวหน้าในหน้าที่ราชการมากยิ่งขึ้นรวมทั้ง ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการบริหารสถานศึกษา ก.ค. จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผู้บริหารสถานศึกษาใหม่ เรียกว่า เกณฑ์คุณภาพ โดยกำหนดให้มีการกำหนดการประเมิน 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ปริมาณงาน พิจารณาเฉพาะจำนวนนักเรียน

ตอนที่ 2 คุณภาพของงานพิจารณาคุณภาพของงานในด้านต่างๆ คือ

2.1 คุณภาพการบริหารงาน

2.2 คุณภาพนักเรียน ภูมิศาสตรคาม

2.3 ผลงานที่สมควรได้รับการยกย่องของสถานศึกษา

ตอนที่ 3 สภาพที่ตั้ง พิจารณาจากที่ตั้งของสถานศึกษา (สวัสดิการสำนักงาน ก.ค. กระทรวงศึกษาธิการ. 2543 : ความนำ)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีภารกิจในการจัดการศึกษาปฐมวัย (3 – 5 ปี) การศึกษาภาคบังคับระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีนักเรียนในความรับผิดชอบทั้งสิ้น 83,808 คน มีโรงเรียนจำนวน 319 โรงเรียน มีบุคลากรรวมทั้งสิ้น 4,314 คน จากสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก จึงทำให้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารจัดการ เพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ดังกล่าว ผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดทำให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายอย่างมี คุณภาพนั้น คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งต้องมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะการบริหาร มีวิสัยทัศน์ใน การทำงาน การพัฒนาผู้บริหารอาจทำได้หลายลักษณะ เช่น การอบรม สัมมนา การศึกษาต่อ การศึกษาดูงาน การขอปรับปรุงกำหนดตำแหน่งให้สูงขึ้น ซึ่งการขอปรับปรุง กำหนดตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาเกณฑ์คุณภาพ เป็นเกณฑ์ที่ส่งผลต่อการพัฒนาการ จัดการศึกษาของโรงเรียน ทั้งระบบและมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงสนใจระดับการปฏิบัติงาน

และผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินเกณฑ์คุณภาพ หลังจากมีการประเมินเข้าสู่ตำแหน่งแล้วมีระดับการปฏิบัติงานมาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนดมากขึ้นเพียงใด เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินเกณฑ์คุณภาพ ตามความคิดเห็นของ ข้าราชการครูสายผู้ปฏิบัติการสอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2546
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างข้าราชการครูสายผู้ปฏิบัติการสอน กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษาที่ผู้บริหารโรงเรียนที่ผ่านการประเมินเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาเกณฑ์คุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2546

ความสำคัญการวิจัย

1. ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้ปรับปรุง งานในหน้าที่ของบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเกณฑ์คุณภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ในการวางแผนการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษาและให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. เป็นข้อเสนอแนะในการบริหารสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น
3. เป็นข้อเสนอแนะสำหรับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินเกณฑ์คุณภาพ สังกัดหน่วยงานอื่น เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาระดับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินเกณฑ์คุณภาพ ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูสายผู้ปฏิบัติการสอนและ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

จำนวน 8 งาน คือ

1. งานการบริหารและการจัดการ
2. งานวิชาการ
3. งานกิจการนักเรียน
4. งานบุคลากร
5. งานความสัมพันธ์กับชุมชน
6. งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
7. งานธุรการ การเงินบัญชีและพัสดุ
8. คุณภาพนักเรียน

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร เป็นข้าราชการครูสายผู้ปฏิบัติการสอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษาที่ผู้บริหารผ่านการประเมินเกณฑ์คุณภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 6 อำเภอ มีโรงเรียนในสังกัดทั้งสิ้น 124 โรงเรียน ครูสายผู้ปฏิบัติการสอน จำนวน 1,149 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1,612 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ข้าราชการ ครูสายผู้สอนปฏิบัติการสอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่ผู้บริหารผ่านการประเมินเกณฑ์คุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2546 โดยกำหนด โรงเรียน 37 โรงเรียน ข้าราชการครูสายผู้ปฏิบัติการสอน จำนวน 297 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 320 คน ด้วยวิธีสุ่มแบบง่าย (Simple random Sampling) โดยประมาณขนาดตัวอย่างจากสูตร (ประคอง กรรณสูตร. 2525 : 125)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

- 2.1.1 ข้าราชการครูสายผู้ปฏิบัติการสอน
- 2.1.2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ตัวแปรตาม คือ ระดับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินเกณฑ์คุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ซึ่งได้แก่ ระดับการปฏิบัติงานบริหารการศึกษาในงาน 8 งาน คือ

- 2.2.1 การบริหารและการจัดการ
- 2.2.2 งานวิชาการ
- 2.2.3 งานกิจการนักเรียน
- 2.2.4 งานบุคลากร
- 2.2.5 งานความสัมพันธ์กับชุมชน
- 2.2.6 งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
- 2.2.7 งานธุรการ การเงิน บัญชีและพัสดุ
- 2.2.8 คุณภาพนักเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **โรงเรียนประถมศึกษา** หมายถึง โรงเรียนที่เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2
2. **ผู้บริหารสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินเกณฑ์คุณภาพ** หมายถึง ผู้บริหารที่ขอปรับปรุงกำหนดตำแหน่งให้เป็นตำแหน่งที่สูงขึ้นตามที่ ก.ค. ได้กำหนดให้มี 3 ด้าน คือ ด้านปริมาณงาน ด้านคุณภาพของงาน ด้านสภาพของงาน
3. **ข้าราชการครูสายผู้ปฏิบัติการสอน** หมายถึง ข้าราชการครูสายปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2
4. **คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน** หมายถึง คณะกรรมการตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 เฉพาะตัวแทนนอกสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2
5. **การปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินเกณฑ์คุณภาพ** หมายถึง การปฏิบัติงานตามภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาเกณฑ์คุณภาพ ในการควบคุม ดูแล กำกับ นิเทศ การปฏิบัติงานของข้าราชการครูในงาน 8 งาน ได้แก่

5.1 การบริหารจัดการ หมายถึง การบริหารโรงเรียนโดย จัดตั้ง หน่วยงานตามความเหมาะสมที่กำหนดไว้ การมอบหมายงานและการจัดทำธรรมเนียมโรงเรียนหรือแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของโรงเรียน การใช้แผนปฏิบัติการเพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหาร การแก้ปัญหาการขาดแคลนครู การจัดหาห้องเรียน ห้องพิเศษที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การนิเทศกำกับติดตามประเมินผลและปรับปรุงงานบริหารโรงเรียน การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ การนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงพัฒนาโรงเรียน

5.2 งานวิชาการ หมายถึง การบริหารงานวิชาการให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร ธรรมเนียมหรือแผนยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการของโรงเรียน การจัดขบวนการจัดการเรียนการสอนโดยถือผู้เรียนเป็นสำคัญหรือเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ การจัดข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการเรียนการสอนของผู้เรียน การส่งเสริมจัดทำจัดหา การทำสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี มาใช้ในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตร แหล่งการเรียนรู้ การดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ การนำผลการประเมินไปแก้ปัญหการสอน การจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น

5.3 งานกิจการนักเรียน หมายถึง การเกณฑ์และรับเด็กเข้าเรียนการจัดทำสำมะโนนักเรียนและเขตบริการ การให้บริการอาหารกลางวัน อาหารเสริม การบริการสุขภาพอนามัย การแนะแนว การให้บริการทุนการศึกษา การป้องกันสิ่งเสพติดแก่นักเรียน การส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมกีฬา นันทนาการ บำเพ็ญประโยชน์ การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงามและศาสนา การจัดกิจกรรมสหกรณ์ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การติดตามนักเรียนที่ขาดเรียน นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาการประกาศยกย่องชมเชยนักเรียนดีเด่น

5.4 งานบุคลากร หมายถึง การพัฒนาและการนำผลการพัฒนาตนเองของผู้บริหารในการบริหารโรงเรียน การพัฒนาคู อาจารย์และบุคลากรอื่นและการนำผลพัฒนาไปใช้ในการพัฒนางาน การสนับสนุนการทำงาน การส่งเสริมการทำงานเป็นหมู่คณะการบำรุงขวัญครู อาจารย์ และบุคคลอื่น การส่งเสริมความประพฤติ ระเบียบวินัยและจริยธรรม การติดตามประเมินการปฏิบัติงานของครู อาจารย์และบุคคลอื่น

5.5 งานความสัมพันธ์กับชุมชน หมายถึง การจัดกิจกรรมการให้ความร่วมมือ การบริการ การให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการ การเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนและ การได้รับการบริการจากชุมชน การได้รับการช่วยเหลือ การให้ความร่วมมือในการจัด กิจกรรมของโรงเรียนในโอกาสต่างๆ จากชุมชน

5.6 งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม หมายถึง การกำหนดแผนการใช้ ประโยชน์การให้บริการและการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคาร ห้อง มุม พื้นที่บริเวณ โรงเรียนการบำรุงรักษาอาคารสถานที่การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ และเอื้อต่อการเรียนรู้ การรักษาความปลอดภัย ของอาคารสถานที่

5.7 งานธุรการ การเงินและพัสดุ หมายถึง การวางแผนการดำเนินการและ การนำผลดำเนินการ เกี่ยวกับการงานธุรการ การเงิน พัสดุ มาสนับสนุนในการจัดการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพ ตลอดทั้งการจัดทำเอกสาร การดำเนินงานให้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผน ของทางราชการ เป็นปัจจุบันชัดเจน สามารถตรวจสอบได้

5.8 คุณภาพนักเรียน หมายถึง การดำเนินการพัฒนานักเรียนให้เกิดความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ การส่งเสริมให้โรงเรียน ครู ผู้บริหาร นักเรียนได้รับรางวัลด้านวิชาการ การวัดผลและประเมินผลการเรียนของนักเรียนทุกชั้น ทุกคน การมีข้อมูลผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนถูกต้องตามระเบียบว่าด้วยการวัดผลของกระทรวงศึกษาธิการ นักเรียนมี ความสามารถในการแสวงหาความรู้ และมีนิสัย ใฝ่รู้ใฝ่เรียน การจัดแหล่งเรียนรู้ในห้องเรียน นอกห้องเรียนนักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์นักเรียนเห็นคุณค่า อนุรักษ์ นำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาสนับสนุนการเรียนการสอน นักเรียนรู้จักตนเอง พึ่งตนเอง ได้มีบุคลิกภาพที่ดี และมีพฤติกรรมทางสังคมที่ดี ปลอดภัยจากสารเสพติดให้โทษ การจัด กิจกรรมพัฒนาจิตนักเรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ตามวิถีประชาธิปไตยและร่วมพัฒนา สังคมนักเรียนมี สุนทรียภาพ นักเรียนมีความภาคภูมิใจในความสำเร็จของตนเองและ ส่วนรวม การสนับสนุนให้โรงเรียน ครู นักเรียนได้ร่วมและเผยแพร่ แสดงผลงานกับหน่วยงานอื่น และสาธารณชน